

บทคัดย่อ

รหัสโครงการ : RDG4950079
ชื่อโครงการ : โครงการการศึกษาเพื่อพัฒนารูปแบบการจัดการเชิงนิเวศโดยชุมชนอีสานใต้
ชื่อนักวิจัย : นฤดม สาริกบุตร, ธวัชรัตน์ นฤกุลการ, จิระภา ศรีคำ, ปิยะวิทย์ เอี่ยมพริ้ง
มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี
E-mail Address : naruedom@ubru.ac.th
ระยะเวลาโครงการ : วันที่ 1 มิถุนายน 2549 – วันที่ 31 พฤษภาคม 2550

การศึกษาเพื่อพัฒนารูปแบบการจัดการเชิงนิเวศโดยชุมชนในอีสานใต้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อหาแนวทางการพัฒนานโยบายการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในอีสานใต้ 2) เพื่อกำหนดการจัดการพื้นที่เชิงนิเวศในอีสานใต้เพื่ออนุรักษ์ 3) เพื่อกำหนดรูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวและแนวทางการบริหารจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในอีสานใต้ 4) เพื่อการสนับสนุนยุทธศาสตร์ที่พหุเสริมสร้างความเข้มแข็งการพัฒนาและจัดการท่องเที่ยวเชิงพื้นที่กลุ่มอีสานใต้สู่ความยั่งยืน

ในการศึกษาครั้งนี้ ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงปริมาณ ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารของศูนย์การท่องเที่ยวกีฬา และนันทนาการ และนักท่องเที่ยวในเขตพื้นที่ทั้ง 6 จังหวัดอีสานใต้ จำนวน 400 ตัวอย่าง เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ แบบสอบถาม และแบบสัมภาษณ์เชิงลึก ทำการวิเคราะห์ข้อมูลเป็นความถี่ ร้อยละ และวิเคราะห์เนื้อหาของการสัมภาษณ์

ผลการศึกษาจำแนกตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังนี้

- 1) คำถามการวิจัยที่ 1 แนวทางการพัฒนานโยบายการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในอีสานใต้ควรเป็นอย่างไร
 - 1.1) ศูนย์การท่องเที่ยว กีฬาและนันทนาการ ควรมีนโยบายเฉพาะด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ สำหรับจังหวัดที่ยังไม่มี อาจศึกษาตัวอย่างนโยบายจากจังหวัดที่มีนโยบายเฉพาะแล้ว
 - 1.2) ศูนย์การท่องเที่ยว กีฬา และนันทนาการ ควรทำการวิเคราะห์ SWOT ของหน่วยงานของตนเพื่อเป็นข้อมูลในการกำหนดนโยบาย
 - 1.3) ศูนย์การท่องเที่ยว กีฬา และนันทนาการ ควรเร่งให้ความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศแก่บุคลากร
 - 1.4) ให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบาย โดยมีการจัดทำเป็นกระบวนการจากระดับชุมชนขึ้นไป โดยให้สอดคล้องกับนโยบายในระดับที่สูงขึ้นไป

2) คำถามการวิจัยที่ 2 แนวทางการจัดการพื้นที่เชิงนิเวศในอีสานใต้เพื่ออนุรักษ์ ควรเป็นอย่างไร

2.1) หน่วยงานที่มีหน้าที่รับผิดชอบนโยบายด้านการท่องเที่ยวของแต่ละจังหวัดควรเป็นผู้นำในการปฏิบัติการเชิงนิเวศจนกว่าชุมชนจะสามารถดำเนินการจัดการเชิงนิเวศที่เหมาะสมในพื้นที่เชิงนิเวศของตนได้

2.2) เสนอให้มีการวางแผนการมีส่วนร่วมของท้องถิ่นในโครงการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ซึ่งมีพื้นฐานมาจากโครงการมีส่วนร่วม โดยแบ่งเป็นระยะต่าง ๆ ได้แก่ ระยะเวลาที่ 1 ตัดสินบทบาทการมีส่วนร่วมของท้องถิ่นในโครงการ ระยะเวลาที่ 2 เลือกทีมวิจัย ระยะเวลาที่ 3 ทำการศึกษาขั้นต้น ระยะเวลาที่ 4 ตัดสินระดับการมีส่วนร่วมของท้องถิ่น ระยะเวลาที่ 5 การตัดสินใจโครงการมีส่วนร่วมที่เหมาะสม ระยะเวลาที่ 6 เริ่มการสนทนาและความพยายามในการศึกษา ระยะเวลาที่ 7 รวบรวมการตัดสินใจ ระยะเวลาที่ 8 การพัฒนาแผนปฏิบัติการและโครงการ และ ระยะเวลาที่ 9 การติดตามประเมินผล

3) คำถามการวิจัยที่ 3 รูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวและแนวทางการบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในอีสานใต้

3.1) การจัดและบริหารการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเป็นหน้าที่ของชุมชนเจ้าของพื้นที่เชิงนิเวศนั้นๆ โดยให้ชุมชนที่มีพื้นที่เชิงนิเวศ จัดและบริหารการท่องเที่ยว ดังนี้คือ

3.1.1) พิจารณาพื้นที่เชิงนิเวศที่ชุมชนรับผิดชอบ ว่าเหมาะสมสำหรับการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ หรือกิจกรรมการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม ประวัติศาสตร์

3.1.2) พิจารณาข้อมูลความต้องการของนักท่องเที่ยว เช่น กิจกรรมที่นักท่องเที่ยวชอบ วิธีการเดินทาง จำนวนวันที่เดินทางท่องเที่ยว ค่าใช้จ่ายในการท่องเที่ยว เป็นต้น

3.2) แนวทางการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศกลุ่มจังหวัดอีสานใต้ ไม่ได้มีรูปแบบที่แน่นอนตายตัวขึ้นอยู่กับสภาพพื้นที่เชิงนิเวศ ชุมชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในพื้นที่แห่งนั้น จากการศึกษาข้อมูล แนวคิด และทฤษฎี ที่เกี่ยวข้องผู้วิจัยอาจยกตัวอย่างพื้นที่เชิงนิเวศที่ได้มีการบริหารจัดการ 2 กรณี คือ

3.2.1) โครงการศรีวัง ชุมชนการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์แห่งเขาหลวง ดำเนินการในรูปแบบของชมรมการท่องเที่ยว

3.2.2) สหกรณ์บริการนำเที่ยวชมธรรมชาติแนวอนุรักษ์กาญจนบุรี จำกัด หรือ ส.บ.อ.ก. ดำเนินการรูปแบบสหกรณ์บริการ

4) คำถามการวิจัยที่ 4 แนวทางเพื่อการพัฒนาสนับสนุนยุทธศาสตร์หิมาเสริมสร้างความเข้มแข็งการพัฒนาและจัดการท่องเที่ยวเชิงพื้นที่กลุ่มอีสานใต้สู่ความยั่งยืน ควรเป็นอย่างไร

คณะนักวิจัยได้เสนอเป็นกลยุทธ์ ดังนี้

กลยุทธ์ที่ 1 การเสริมสร้างความเข้มแข็งทางวิชาการของหน่วยงานภาครัฐ

กลยุทธ์ที่ 2 การเสริมสร้างให้ชุมชนรู้จักพื้นที่เชิงนิเวศของตนเอง

กลยุทธ์ที่ 3 การเสริมสร้างนักวิชาการ (สถาบันการศึกษา) ให้มีบทบาทในการสนับสนุนการพัฒนาพื้นที่เชิงนิเวศ

กลยุทธ์ที่ 4 การสร้างเครือข่ายผู้มีส่วนเกี่ยวข้องด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ได้แก่ ชุมชน หน่วยงานภาครัฐ นักวิชาการ ผู้ประกอบการ และนักท่องเที่ยว

กลยุทธ์ที่ 5 การสร้าง และพัฒนาฐานข้อมูลด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

คำหลัก : รูปแบบการจัดการเชิงนิเวศ

ABSTRACT

Project Code : RDG4950079
Project Title : Study Project for the Development of Ecological Management
of the Communities in the Lower Northeastern Part of Thailand
Investigators : Sarigkabutr N., Nukularn T., Srikam J., lam-pring P.
E-mail Address : naruedom@ubru.ac.th
Project Duration : 1 June 2006 – 31 May 2007

The objective of this study was to 1) find the way to develop a management policy for Ecotourism in communities of south northeast, 2) define the management for conservation of ecosystem area in south northeast, 3) define activity patterns and management guideline of Ecotourism in south northeast, and 4) support the supporting strategy of Ecotourism in south northeast for long period plan.

This study carried by using quantitative research method. Samples in this research were executive of sport and tour center and tourists in local area of south northeast that included of 6 provinces and total of 400 samples. Tools that employed in this research were inquiry form and in deep interview form. Statistics that employed in this research were frequency, percentage, and descript about contents of interview.

The results found as following:

1) The first research question, what's the way of tourism management and policy for Ecotourism in communities of south northeast should be?

1.1) Tourism Sport and Recreation Center should have an individual policy for provinces. The provinces that have no an individual policy, may solve the problem by copy the policy from the master one.

1.2) Tourism Sport and Recreation Center should have a SWOT analysis to be one of information base for the policy.

1.3) Tourism Sport and Recreation Center should hurry to give knowledge and understanding about Ecotourism to ecotourism staff.

1.4) Tourism Sport and Recreation Center should allow local participants in processes of policy production.

2) The second research question, what's the way of area management for conservation of Ecotourism of south northeast should be?

2.1) The government offices that take responsibilities for tourism of each province should be a leader in operation of Ecotourism until the community get ready.

2.2) Local community should get participation in Ecotourism projects. The participation divided into 9 phases as follow: phase 1 define a local community part in projects, phase 2 select research team, phase 3 make an introduction study, phase 4 define levels of participation of local community, phase 5 define a mechanical of an appropriated participation, phase 6 start meeting and attempt in studying, phase 7 collect the making of decisions, phase 8 develop operation plan and projects, and phase 9 follow and assessment.

1) The third research question, what's activity patterns and management guideline of Ecotourism in south northeast should be?

3.1) The management of Ecotourism is under control of local community. The management of Ecosystem area and tourism were following:

3.1.1) determines areas of ecological that appropriate for activities of Ecotourism or culture tourism.

3.1.2) determines demands of Ecotourists such as favorite activities, traveling type, day number for traveling, and cost of tourism. Etc.

3.2) The management of Ecotourism in south northeast was not fix but vary and depend on environment of tourism area, community, and government office that concern. Samples of management in this case were following:

3.2.1) Kiriwong project is a tourism community of Kao Luang that operated in a pattern of tourism club.

3.2.1) Kanjanaburi union is a natural tourism guide service that operated in a pattern of service union.

2) The fourth research question, support the supporting strategy of Ecotourism in south northeast should be?

The strategies for supporting were following:

Strategy 1 support the knowledge of government offices that concern.

Strategy 2 supports the community to know the local ecological area.

Strategy 3 supports expertise part (in education institute) to support the development of local ecological area.

Strategy 4 creates a network of participants such as community, government office, expertise, employers, and Ecotourists.

Strategy 5 Creates and develops the Ecotourism database.

Keyword : Ecological Management